

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 698 КД

Дата 12.12.24

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВЪРХОВЕН
КАСАЦИОНЕН
СЪД

ИЗХ. № .....

ИЗХ. №	6-2235
Дата	12.12.24

ДО
Г-ЖА ПАВЛИНА ПАНОВА -
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На Ваш изх. № 566КД/05.110.2024 г.

Относно: Становище на Върховния касационен съд по к.д. № 29/2024 г. на Конституционния съд на Република България (вх. № В-1980/06.11.2024 г. по описа на ВКС)

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПАНОВА,

Приложено изпращам на Вашето внимание становище на Върховния касационен съд по конституционно дело № 29/2024 г., във връзка с искането на Софийския районен съд, Наказателно отделение, 21-ви състав, за установяване на противоконституционност на чл. 189з от Закона за движение по пътищата (посл. изм. ДВ, бр. 41 от 10.05.2024 г.), в частта за неприложимост на чл. 28 от ЗАНП.

Приложение: съгласно текста.

С уважение,

**ГАЛИНА ЗАХАРОВА -
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**

СТАНОВИЩЕ

НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
по конституционно дело № 29/2024 г. на Конституционния съд
на Република България

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 05.11.2024 г., постановено по конституционно дело № 29/2024 г. Конституционният съд е допуснал за разглеждане по същество искането на Софийския районен съд-Наказателна колегия, 21-ви състав за установяване на противоконституционност на чл. 189з от Закона за движение по пътищата (обн. ДВ, бр. 20 от 05.03.1999 г., посл. изм. ДВ, бр. 41 от 10.05.2024 г.) в частта за нецпиложимост на чл. 28 от Закона за административните нарушения и наказания.

Конституиран като заинтересована институция по конституционното дело, Върховният касационен съд дава следното становище:

Както е посочено в искането, оспорената разпоредба е приета с § 47 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на ЗАНН (обн. ДВ, бр. 109 от 22.12.2020 г.) с водещ мотив за намаляване на пътния травматизъм, подобряване дисциплината на водачите на моторни превозни средства и преодоляване на чувството за безнаказаност на пътя.

Създаването на текста очевидно е предприето като мярка за възпитаване на правосъзнание у участниците в движението по пътищата и съответно, ориентирано е към постигане на определени обществени резултати, които държавата преследва - за ограничаване на нарушенията на правилата за движение по пътищата, които все по-често са свързани със сериозни последици за живота и за здравето на хората. Съобразени са същността и общественото значение на спазването на правилата за движение по пътищата въобще, без оглед на способността им да предизвикат вредни последици, както и значимостта на обществените отношения, които тези правила са предназначени да гарантират. Касас се за законодателна мярка, която е взета по установения за това нормативен ред и в рамките на правомощията на законодателя да прецени обществения интерес от противодействие срещу нарушенията на правилата за

движение по пътищата и тяхната превенция в конкретния общественно-исторически момент. В този смисъл тя е израз и на наказателната политика на държавата в този момент, която поначало е предназначена не само да ограничи възможностите за извършване на престъпления, но така също да осигури реда в обществото въобще, като създаде механизмите за превенция срещу престъпността и срещу предпоставящите я условия. Разбира се в тази си дейност законодателят е длъжен да остане подчинен на Конституцията, включително и на прокламираното от нея изискване за справедливост, доколкото справедливостта е в основата на правовата държава и е неизменно свързана със законността. Тя предполага не само справедливост на наказанието, налагано от компетентния за това орган за извършено противоправно деяние, но и справедливост на закона – материален и процесуален. А спазването на принципите за законност и справедливост е без съмнение задача и на законодателя и един от механизмите за постигането му е посредством диференциацията на правната отговорност. Реализацията на този механизъм е свързана с въвеждане на градация на отговорността в самия закон и с установяване на такива принципи и правила в него, които позволяват към лица, извършили противоправни деяния с различна тежест да се прилагат нееднакви мерки за въздействие. Диференциацията на правната отговорност неизбежно произтича от ролята на съответните правни норми (наказателни, административно-наказателни) за предупредително и възпитателно въздействие върху извършителите на противоправни деяния и безусловно трябва да гарантира справедливост при наказването, като изисква съобразяване както на установената в самия закон диференциация на наказанието, така и особеностите на конкретния случай и личността на деца. Тази оценъчна дейност на компетентния орган обаче може да бъде ограничавана от закона чрез изключване на един от възможните фактори за диференциация на приложимото наказание – маловажният случай. Това е така, защото предвиждането в закона на привилегировани състави за маловажни случаи не е и не може да е абсолютна предпоставка за постигането на справедливост при наказването. Съответно, отсъствието от закона на такава привилегия не е от естество да създаде ограничения пред възможностите на компетентния орган за индивидуализация на наказанието, заслужено с конкретното противоправно деяние наказание нито рефлектира по някакъв начин върху правата на гражданите, включително върху възможностите им за съдебна защита, както се твърди в искането.

В ЗАНН се съдържат редица критерии, които дават отражение върху преценката относно обществената опасност на отделните административни нарушения, относно степента на административно-наказателната отговорност и наказуемостта. Такива са напр. предвиденото разделяне на нарушенията на умишлени и непредпазливи; изключването на противоправността на деянията,

извършени при неизбежна отбрана или крайна необходимост; изключване на наказуемостта за приготвяне; предвиждане на наказуемост за опита в конкретно посочени в закона хипотези; предвиждане на наказуемост за подбудителите, помагачите, укривателите, допустителите – в предвидените от закона случаи и пр. Маловажният случай би могъл да е един от тези критерии. Въвеждането в закона на оспорената разпоредба обаче показва, че законодателят счита за невъзможно обществените отношения по транспорта да бъдат засегнати в по-ниска степен от обичайното с деяния, нарушаващи правилата за движение и че е невъзможно конкретната обществена опасност на такива деяния да е по-ниска от Priestly за типична за тях при създаването на съставите на отделните административни нарушения. Тази преценка и възприетият законодателен подход не нарушават разпоредби от Конституцията. Защото степенуването на обществената укоримост на противоправните деяния се постига не само чрез степенуването на вида, характера и тежестта на държавната реакция срещу тях, включително и чрез степенуване на предвидените санкции, но както вече бе отбелязано - и чрез изключване на определени критерии, които дават отражение върху степента на отговорност, какъвто критерий задава маловажният случай. Законодателят е свободен да прецени възможността или невъзможността за съществуване на допълнителни и особени признаци, които бележат значително различно ниво на обществена опасност на определена категория общественонеопасни прояви в сравнение с типичните случаи на деяния от съответния вид. Безусловен факт в наказателното право и процес, например, е съществуването на редица видове престъпления, за които не се предвиждат маловажни случаи (против личността против правата на гражданите, против републиката и др.), както и не се предвиждат облекчените и съпътствани с определени привилегии за извършителите процедури за разглеждане и решаване на делата. Пример в това отношение са институтите на споразумението и съкратеното съдебно следствие, които не допускат прилагането им за определени категории престъпления. И това не предопределя противоконституционност.

Законодателят не е длъжен да въведе диференциация на основата на маловажност на случая. Вярно е че в решението по дело № С-61/23, отговаряйки на поставения пред него преюдициален въпрос, СЕС констатира, че „разглежданата в главното производство система от наказания не позволява да се вземе предвид степента на умишъл или непредпазливост на извършеното нарушение и както следва от чл. 189з ЗДвП, изключва по-конкретно прилагането на смекчаващите обстоятелства, които по принцип са предвидени в ЗАНН.“ Но тези разсъждения и изводи са направени в конкретен контекст, свързан с критиките на Съда към предвидените в ЗДвП санкции във фиксиран размер, изключващи възможността за индивидуализация. Отделен от това

остава въпросът дали и доколко чл. 189з ЗДвП е способен да изключи съобразяването на смекчаващите отговорността обстоятелства, когато са налице такова, предвид съществуването и приложимостта към случаите на административни нарушения и по ЗДвП на разпоредбите на чл. 27, ал. 1 и ал. 2 ЗАНН.

В тази връзка коректността изисква да се отбележи, че част от предвидените в ЗДвП санкции за нарушения по този закон действително не предоставят възможности за усмотрение на наказващия орган, доколкото не предвиждат рамки на наказанието, в които той би могъл да варира, а са със строго фиксиран размер. Това е от естество да създаде пречки пред прилагането на принципа за индивидуализация на наказателната отговорност и на наказанието. Но не се касае за проблем, който предопределя противоконституционност на чл. 189з ЗДвП. Нещо повече, дори тази разпоредба да не съществуваше в нормения комплекс на ЗДвП, възможностите на наказващият орган за индивидуализиран подход при прилагането на санкциите с фиксиран размер не биха се увеличили съществено, а биха били ограничени до възможност за прилагане единствено на основания за маловажност на случая.

Макар оспорената норма да ограничава диференциацията на наказателната отговорност, това не е за сметка на законността и справедливостта. Ако обстоятелствата по конкретния случай фактически покриват изискванията за маловажност, те биха имали значение при индивидуализацията на наказанието (стига законът да позволява това чрез установяване на относително определени санкции). Съответно съдът не е ограничен в съобразяването на тези обстоятелства. Напротив, той го дължи, доколкото е призван да защитава правата и законните интереси на гражданите, решавайки правните спорове съобразно със закона и фактите. Затова не би могло с разум да се твърди, че оспорената разпоредба ограничава възможностите на съда за съобразяване „на фактически обстоятелства, свързани с диференциацията на обществената опасност при различните категории деяния“ и че „изначално лишава съда от възможност да преценява обществената опасност на конкретното деяние“. Преценката за маловажност има място там, където законът е предвидил съответния привилегирован състав. Съответно, не може да се търси маловажност там, където законът не я предвижда изрично. В Наказателния кодекс маловажността е изключение. В административно-наказателното право очевидно логиката е обратна – изключение е отсъствието на маловажност. Но законодателният подход по прилагане на това изключение не е противоконституционен. След като законодателят е преценил, че административното наказване за конкретния вид административни нарушения не следва да се прилага при смекчена отговорност, той има властта да въведе

оспореното ограничение и по този начин не се засягат основни права на гражданите. Макар че дори и по отношение на тях Конституцията позволява, при определени условия, да бъдат ограничавани, изключая права като това на живот, неприкосновеността на личността, презумпцията за невиност, свободата на съвестта и вероизповеданията, по отношение на които е недопустимо въвеждането на каквото и да е ограничение, дори в условията на извънредно положение (чл. 57, ал. 3 КРБ). Излишно е да се коментира, че с въвеждането на оспорената разпоредба не се засяга никое от тези права на гражданите. Но не се засяга и някое от останалите, конституционно прогласени права. Конституцията не предвижда сред основните права на гражданите право едно деяние, било то свързано с нарушаване на правилата за движение по пътищата или друго, да се третира от закона като маловажен случай, нито гарантира право да се противопоставят точно определени възражения при съдебно обжалване, както практически се настоява в искането. Немислимо е поради това да се разсъждава на плоскостта за ограничаване на правото на защита поради предпоставена от чл. 189з ЗДвП невъзможност да се представят пред съда аргументи за маловажност на случая и съответно, поради невъзможност съда да обсъди тези аргументи и да ги съобрази при вземане на решение по спора. Разпоредбата не въвежда изключение от правилото, че всеки може да обжалва пред съд актове на администрацията, които засягат негови права и законни интереси. По никакъв начин тя не ограничава достъпа до съд и възможностите на засегнатото лице да противопостави пред съда всички свои защитни аргументи. Не се накърняват чрез нея равенството пред съда, нито условията за състезателност в съдебния процес, за да се претендира противоречие с чл. 56 от Конституцията.

За пълнота на изложението би следвало да се отбележи фактът, че оспорената разпоредба действително е в конфликт с нормата на чл. 29 ЗАНН, изключваща прилагането на чл. 28 ЗАНН за нарушения, свързани с безопасността на движението за всички видове транспорт, извършени след употреба на алкохол, наркотични вещества или техни аналози. Това обстоятелство само по себе си обаче не създава предпоставки за правна несигурност и съответно не прави оспорения текст противоконституционен, защото конфликтът е разрешим по пътя на принципно дължимото от съда тълкуване на правото в процеса на осъществяваната от него правораздавателна дейност.

С оглед на изложените съображения Върховният касационен съд не подкрепя искането на Софийския районен съд-Наказателна колегия, 21-ви състав за обявяване на разпоредбата на чл. 189з от Закона за движение по

пътищата за противоконституционна в частта за неприложимост на чл. 28 от Закона за административните нарушения и наказания.